

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ustvarjalnosti in podjetništvu: mehanizmi za izhod iz krize (mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 48/09)

Poročevalka: **ga. SHARMA**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 18. februarja 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Ustvarjalnost in podjetništvo: mehanizma za izhod iz krize.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. septembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 465. plenarnem zasedanju 15. in 16. septembra 2010 (seja z dne 15. septembra) s 109 glasovi za, 2 glasovoma proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod – „Most“

Da bo Evropa obvladala finančno krizo in se spopadla z izzivi, kot so brezposelnost, revščina, neenakost, globalizacija in podnebne spremembe, mora svoje državljane pripraviti do tega, da bodo zmožni drugačnega razmišljanja.

1.1 To mnenje obravnava **ustvarjalnost in podjetništvo** kot enega od mehanizmov za izhod iz krize, ki je osredotočen na vlaganje v **človeški kapital**, in sicer s krepitvijo in spodbujanjem **zaupanja v lastne moči**.

1.2 Podjetništvo v Evropi pogosto povezujejo z ustanavljanjem podjetij, MSP ter sektorjema zasebnega gospodarstva in socialne ekonomije. **Podjetništvo je „spodobnost posameznika, da uresniči svoje zamisli“**, zato njegove vrednosti za družbo, zlasti v času krize, ne smemo podcenjevati ali zanemarjati. Podjetništvo zajema:

- ustvarjalnost, inovativnost in pripravljenost za tveganje;
- sposobnost načrtovanja in upravljanja projektov za doseganje ciljev;
- podporo v vsakdanjem življenju doma in v družbi;
- delavce, ki se zavedajo konteksta svojega dela;
- sposobnost izkoriščanja priložnosti;
- temelj za bolj specifične spretnosti in znanja, ki jih „podjetniki potrebujejo za vzpostavitev socialne ali gospodarske dejavnosti“⁽¹⁾.

2. Sklepi in priporočila

2.1 Namen mnenja je opredeliti načine za vrednotenje in udejanjenje potenciala evropskih državljanov. Pri tem uporablja vključujoč pristop, da ustvarja možnosti za večje število ljudi ne glede na starost, spol, raso, sposobnosti ali socialne razmere. Seveda pa morajo posebni regionalni, nacionalni in evropski programi, ki spodbujajo ustvarjalnost in podjetništvo, upoštevati prikrajšane skupine, da bi se spopadli z neenakostmi v družbi.

2.2 Mnenje obravnava naslednja vprašanja:

- Kako ohraniti raznolikost Evrope, vendar jo hkrati prenesti v skupno identiteto?
- Kako spremeniti Evropo, da bo ustvarjala ugodne razmere in usposabljala državljane za delovanje?
- Kako ustvariti ponosno in ambiciozno Evropo, ki se zaveda vrednot in državljanji katere so ambasadorji, ki se veselijo svojih dosežkov?

2.3 EESO priznava, da je treba po finančni krizi spodbujati ustvarjanje delovnih mest ter oblikovati zdravo in trajnostno gospodarstvo v državah članicah. Za visokokakovostno delo je potrebno visokokakovostno podjetništvo ter naložbe v javni in zasebni sektor, da bo lahko konkurenčno v mednarodnem merilu. Podjetništvo je eno od orodij za spoprijemanje s tem izzivom in podlaga za realistično upanje na uspeh v vseh delih družbe. Prispeva tudi k pridobitvi bolj dinamične identitete za Evropo.

⁽¹⁾ COM(2005) 548, Priloga, točka 7.

2.4 Strategija Evropa 2020 predvideva tematske in usmerjene ključne pobude za naslednje prednostne naloge:

- ustvarjanje vrednosti z rastjo, ki temelji na znanju;
- krepitev vloge državljanov v vključujočih družbah; pridobivanje novih znanj, spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti, razvoj podjetništva in nemoteno prehajanje med delovnimi mesti bodo ključni v svetu, ki bo nudil več delovnih mest v zameno za večjo prilagodljivost;
- ustvarjanje konkurenčnega, povezanega in okolju prijaznejšega gospodarstva.

2.5 Kriza omogoča nastanek novih modelov razvoja, rasti in upravljanja. Izboljšani in usklajeni okvirni pogoji so ključni za spremembe ter so priložnost za socialne partnerje in civilno družbo, da prispevajo praktične in oprijemljive mehanizme.

2.6 Evropski človeški kapital bi lahko hitro izkoristili z uvedbo „SPODBUJEVALNEGA“ okolja, če bodo UDEJANJENA naslednja preprosta in izvedljiva priporočila:

10 temeljnih kamnov na poti do sprememb

1. VIZIJA – enotna vizija za Evropo;
2. IZOBRAŽEVANJE – spodbujanje ambicij;
3. MOBILNOST– ustvarjanje možnosti za organizirano učenje;
4. ZAVEST O TVEGANJIH – pripraviti Evropejce, da se ne bodo več tako bali tveganj;
5. SPODBUDA – spodbujanje podjetniškega duha;
6. POLAGANJE RAČUNOV – za evropske projekte;
7. SKUPNOST – spodbujanje aktivnega državljanstva;
8. IZVAJANJE – politike za podjetnike in MSP;
9. POSVETOVANJE – platforma za posvetovanje z akterji;
10. OGLAŠEVANJE – nove kulture v medijih in prek ambasadorjev.

2.7 Ta priporočila ne smejo ostati naloga enega samega akterja, temveč morajo biti zanje odgovorni vsi. V svetu hitrih

sprememb in kompleksnosti potrebujejo posamezniki nove sposobnosti in znanja, da se izognejo izključenosti. Socialni dialog lahko sproži spremembe, da bo mogoče doseči cilje strategije Evropa 2020 in razviti trajnostno podjetništvo. Povsod v Evropi je treba ustvariti tradicijo, ki utira pot podjetniškim pobudam posameznikov in organizacij.

2.8 Evropska dodana vrednost vlaganja v podjetništvo:

Če ti dam euro in tudi ti daš meni euro, ima vsak en euro,

če pa ti dam zamisel in tudi ti daš meni zamisel, imava dve zamisli.

Podjetništvo v Evropi = 500 milijonov ljudi + 500 milijonov zamisli + 500 milijonov dejanj

Koliko od teh zamisli bi nas lahko popeljalo iz krize?

3. Evropa danes

3.1 Evropa se je leta 2008 znašla v vrtincu finančne krize, ki se je sicer začela v ZDA, a je imela resne gospodarske in socialne posledice za družbo. Razlogi za krizo so natančno popisani, Evropa pa je med srednje- in dolgoročno najbolj prizadetimi deli sveta.

3.2 EU ima v letu 2010 več kot 20 milijonov brezposelnih. Večino tega neizkoriščenega človeškega kapitala tvorijo mladi, ženske, starejši delavci, priseljenci in druge ranljive skupine. Delovnih mest zanje ne bo zmogel sam kmalu ustvariti niti javni sektor, ki ima velikanske primanjkljaje, niti velika podjetja, ki se soočajo z izzivi krize in globalizacije. Brez strukturnih sprememb bo hitra vrnitev k močni rasti EU ostala mit, saj je brezposelnost v glavnem strukturni problem, ne pa problem gospodarskega cikla.

3.3 EU se mora osredotočiti na gospodarstvo, trajnostno podjetništvo, zaposlovalno in socialno politiko, toda globalizacija ne bo čakala, da jo EU dohiti, čeprav lahko veliko prispeva k razvoju drugih. Evropska razsežnost je vir priložnosti za izmenjavo izkušenj in orodje za ustvarjanje širše evropske identitete znotraj in zunaj Evrope.

3.4 Evropo danes tvori 27 nadarjenih, povezanih in produktivnih držav članic, sosednje države pa bi se Uniji zelo rade pridružile. Evropa ima veliko odlik – mir, stabilnost, raznolikost, sisteme pravil, dobro upravljanje in solidarnost – ter globoko spoštuje družbene vrednote in svoja ozemlja. Z gospodarskega vidika Evropa predstavlja trg 500 milijonov ljudi, njena podjetja pa imajo velike možnosti za rast.

3.5 Zdaj je prišel čas, da Evropa v polni meri pokaže naše skupne odlike.

4. Podjetništvo – evropska odlika in mehanizem za izhod iz krize

4.1 Pri podjetništvu gre za ustvarjanje bogastva, ki bo Evropo privedlo iz krize. Lizbonska pogodba priznava vlogo podjetništva in raznolikosti gospodarskih subjektov, zdaj pa je treba najti nove vrste trajnostnega podjetništva kot ključnega gonila rasti, da se ohrani konkurenčnost Evrope.

4.2 Pri tem gre za iskanje novih zamisli in pridobivanje zagona, iz česar bodo rasli zaupanje, verodostojnost in nenehna rast za prihodnost. Ustvarjeno bogastvo bo podpiralo naložbe v izobraževanje, delovna mesta, znanja, produktivnost, zdravje in socialne razmere, pri katerih sta ustvarjalnost in inovativnost temeljna instrumenta za napredek družbe.

4.3 Velik nabor raziskovalnih, teoretičnih, empiričnih in dejanskih poslovnih izkušenj je vzpostavil jasno povezavo med podjetništvom in rastjo. ⁽²⁾ Gospodarska združenja, sindikalna združenja, mednarodne razvojne agencije, Svetovna banka, Mednarodna organizacija dela, OECD in nevladne organizacije podpirajo spodbujanje podjetništva kot ključnega orodja za rast, razvoj, odpravljanje revščine in socialno vključevanje. EESO v številnih svojih mnenjih podaja priporočila, ki opozarjajo na vrednost podjetništva v družbi in številne države članice poznajo na tem področju primere dobre prakse.

4.4 Podjetništvo povsod po svetu velja za gonilo inovacij, naložb in sprememb, zato je ključno pri izhodu iz trenutnih gospodarskih razmer z visoko stopnjo negotovosti. V tem

kontekstu je priznavanje sposobnosti in znanj, pridobljenih s podjetništvom, eden od mehanizmov za reševanje problemov in razvoj na podlagi novih zamisli.

4.5 Gospodarski razvoj v EU je že od nekdaj uravnotežen z močno zavezanostjo socialni razsežnosti in to je treba z vpletanjem podjetniških dejavnosti v naše vsakdanje življenje ohranjati tudi v prihodnosti. Na negospodarskih področjih se to kaže na naslednje načine:

— Podjetništvo podpira socialno vključevanje in odpravljanje revščine, ker je „družba v osrčju analize inovacij“ ⁽³⁾, saj te spreminjajo predstave, postopke in institucije družbe.

— Okoljevarstvo temelji na trajnostnih virih energije in prilagajanju podnebnim spremembam, kar bo vodilo v nove načine dela, okolju prijaznejše oblikovanje delovnih mest in ustvarjanje novih „zelenih“ delovnih mest in tehnologije.

— Turizem, preusmerjanje in preseljevanje, vključno s ponovnim oživljanjem podeželskih in prikrajsanih območij, bodo zahtevali podjetniške dejavnosti za ustvarjanje delovnih mest in infrastrukturne spremembe, še posebej na področjih, kot so oživljanje mest, kmetijstvo, gozdarstvo ter otoški ⁽⁴⁾ in kmečki turizem.

— Na področju izobraževanja je ustvarjalnost orodje za odkrivanje pomembnih „gonil“, ki sprožajo stremenje po znanju, kar zagotavlja, da se z učenjem ukvarjajo ljudje različnih izobrazbenih stopenj in starosti.

— Zdravstvo uporablja nove načine dela in nove tehnologije za vzpostavljanje optimalnega okolja za zdravstveno oskrbo, raziskave ter zagotavljanje zdravil in zdravljenja.

— Zaradi demografskega razvoja bodo potrebne socialne prilagoditve ter nove in ustvarjalne rešitve na področju infrastrukture, storitev, dela, družine in socialne zaščite.

— Dejavnosti nevladnih organizacij, vključno s projekti na terenu in projekti usposabljanja, so učinkovite in pionirske, saj na številnih področjih zahtevajo nove rešitve za premagovanje družbenih izzivov.

⁽²⁾ Audretsch, D. B., in R. Thurik (2001), *Linking Entrepreneurship to Growth*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS-LLL, Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Otok Bornholm, Danska.

— Zmogljivosti javnega sektorja bodo zahtevale rešitve, da bo mogoče z omejenimi sredstvi nuditi enake storitve in jih še izboljšati.

4.6 Vsak človek je nadarjen in ustvarjalen ter ima podjetniškega duha, ki se krepi v okolju, ki takšne dejavnosti spodbuja. Osredotočenost na posameznika ob upoštevanju raznolikosti je ključna, saj sta izključenost in diskriminacija usodna začarana kroga, ki še bolj zaostrita neenake možnosti: kolikor manj se možnosti ljudi uresničujejo, toliko manj bodo sami motivirani, da se razvijajo. ⁽⁵⁾ To lahko zlasti v današnji Evropi ponudi nove rešitve za zmanjšanje velikega števila nekvalificiranih in brezposelnih ljudi. Poleg tega lahko pristop na podlagi raznolikosti pomaga ustvarjati možnosti za večje število ljudi ne glede na starost, spol, raso, sposobnosti ali socialne razmere.

4.7 V vsaki življenjski razsežnosti vrsta kolektivnih dejavnikov ustvarja proaktivno okolje za uspeh, tudi pri premagovanju krize:

— jasna VIZIJA z uresničljivo MISIJO in dosegljivimi CILJI,

— PROJEKT s SKUPNIM NAMENOM/IDENTITETO,

— OSREDOTOČENOST in „ZAUPANJE V LASTNE MOČI“,

— VODSTVO, ki spodbuja individualnost hkrati z močnimi skupnimi VREDNOTAMI.

5. 10 TEMELJNIH KAMNOV – samozaupanje za ustvarjanje spodbujajočega okolja

Rasti ni mogoče ustvariti v vakuumu, temveč so zanjo potrebni enako misleči ljudje, mreže in akterji. Navsezadnje bo tradicija v družbi, na delovnem mestu in doma omogočila podjetništvo za posameznike in organizacije, vključno s spodbujanjem zaposlovanja v malih podjetjih in povečanjem števila usposobljenih delavcev. Akterji – delodajalci, sindikati, nevladne organizacije, javni sektor in nosilci odločanja – se bodo morali povezati, da bodo lahko obravnavali kulturne spremembe in omogočili

„podjetniško kulturo“, ki bo v korist VSEM. Tako bodo ne le pripomogli k izhodu iz krize, temveč tudi k obvladovanju dolgoročnih izzivov našega planeta.

5.1 Državljanom je treba posredovati **enotno in jasno vizijo za Evropo** ⁽⁶⁾ s strategijo in konkretnimi cilji. To mora vključevati politično vodstvo z dolžnostjo polaganja računov, odgovornostjo in čutom za resničnost. Treba je ponovno oživiti in zaključiti projekt enotnega trga, ki bo vsem prinesel gospodarsko blaginjo, izboljšano mobilnost, nova znanja, poslovne možnosti in večjo izbiro. Podjetništvo za vse mora prodreti na vsa področja politike.

5.2 **Izobraževanje o podjetništvu po vsej Evropi** v celotnem učnem načrtu in kot del vseživljenjskega učenja še vedno zahteva resnično zavezanost voditeljev. Treba je ceniti spodbujanje ambicij, pomen ustvarjalnosti in podjetništvo; ne sme se jih povezovati izključno s posli ali zaslužkarstvom. Ustvarjalnost se razvija z učenjem v formalnih in neformalnih sistemih. Izobraževalci morajo biti v celoti vključeni, da se zagotovi ustrezna komunikacija. Učitelji morda nasprotujejo ozki opredelitvi podjetništva, na primer v smislu ustanavljanja podjetij, bolj pa sprejemajo široko dojetje tega pojma kot ključno sposobnost za življenje. Tega „duha“ bi lahko prinesli v učilnice s pomočjo „podjetniških stopnic“, s katerimi bi razvili dejavnosti in učne procese. ⁽⁷⁾

5.2.1 Učitelji potrebujejo pionirske učne metode, eksperimentalno učenje in mehanizme, da bodo učencem predstavili sodobno strokovno znanje in tehnologije, ki odražajo globalizacijo. Razmisliti morajo o svoji vlogi „spodbujevalcev“, ki učencem pomagajo izboljšati neodvisnost in samoiniciativnost pri učenju. Učinkovito usposabljanje učiteljev, izmenjava primerov dobre prakse in mreže ⁽⁸⁾ ter metodologije in orodja lahko učitelje podprejo pri prilagajanju vsem učnim metodam. Za podpiranje prenosa znanja bi lahko razmislili o partnerstvu z delodajalci, sindikati in nevladnimi organizacijami.

⁽⁶⁾ Državljeni morajo biti zmožni prepoznati:

- I. vizijo za Evropo: Združene države Evrope, ki spoštujejo vse kulture in jezike ter so odprte do sveta;
- II. posebno moč Evrope: oblikovanje skupne in mirne skupnosti po stoletjih državljanskih vojn in konfliktov;
- III. da je EU pojem uspešne politične skupnosti, ki ponuja kar največ možnosti za uresničitev posameznikovih in skupnih sanj;
- IV. da biti Evropejec pomeni imeti skupne vrednote, večidel kot dobro zmes posameznikovih (dosežkov) in skupnih vrednot;
- V. koristi državljanstva EU: uporabljati razsežnost EU na kulturnem, gospodarskem in znanstvenem področju za razvoj lastnih sposobnosti in znanj za lastno prihodnost in prihodnost drugih.

⁽⁷⁾ UL C 309, 16.12.2006, str. 110.

⁽⁸⁾ Poročilo *Za izboljšano sodelovanje in usklajenost v podjetniškem izobraževanju (Towards greater cooperation and coherence in entrepreneurship education)*, Evropska komisija, marec 2010.

⁽⁵⁾ Hillman, 1997.

5.3 **Ustvarjanje možnosti za organizirano učno mobilnost** mora postati za Evropejce samoumevno. Dostop do učenja je ključen za socialno vključenost, politično udeležbo in uresničevanje državljanstva.⁽⁹⁾ Odbor bi lahko dal ambiciozno pobudo za izobraževalni program EU za 21. stoletje, ga obravnaval skupaj z akterji in ga nato predstavil nosilcem odločanja EU.

5.3.1 Trikotnik znanja (raziskave, izobraževanje in inovativnost) ima bistveno vlogo pri spodbujanju rasti in zaposlovanja za prihodnost. Erasmus, Leonardo, Socrates in drugi programi morajo biti odprti za vse, biti lažje dostopni, povzročati manjšo upravno obremenitev in dajati prave spodbude za udeležbo. EESO priporoča uvedbo Europassa, v katerem bi bile zabeležene vse posameznikove učne dejavnosti, opravljene v Evropi.

5.4 Pri razvoju produktivne družbe se je treba osredotočiti na to, da **Evropejcem preženemo strah pred tveganjem** in jim vlijemo zaupanje v lastne moči, skupaj s kulturo „ocenjenega“ tveganja. Koristi in zadovoljstvo, ki jih ustvarjalnost in inovativnost dajeta družbi, je treba podpreti z zavestnim prizadevanjem, da bi presegli v Evropi prevladujočo negativno kulturo porazov.

5.4.1 Treba je razmisliti o inovativnih mehanizmih za dostop do finančnih sredstev. To bi lahko bili med drugim mikrokreditni mehanizem (PROGRESS, ESF, JASMINE, JEREMIE in CIP) ter mikroposojila za kreditne zadrage in projekte Skupnosti.⁽¹⁰⁾ Ta orodja lahko poleg podjetnikov podpirajo tudi trajnostne pobude za skupnosti in razvoj, še posebej za nevladne organizacije.

5.4.2 Obstoječe instrumente za podporo inovacijam je treba prilagoditi, da bodo odražali spremembe (inovacije, usmerjene k storitvam in uporabnikom). Obvladovanje in zmanjševanje kompleksnosti, povečevanje prožnosti sistemov, olajševanje sodelovanja in hitrejši dostop do finančnih sredstev so mehanizmi, ki lahko pospešijo pretvorbo znanja v tržne proizvode.

5.5 **Spodbujanje velikih podjetij kot ustvarjalcev in gonil podjetniškega duha.** Treba je ceniti strokovno znanje in nadarjenost vseh delavcev, saj se v delovni sili skrivajo številne praktične in intelektualne sposobnosti. Odkrivanje strokovnega

znanja in netehničnih sposobnosti je treba spodbujati z razvojem novih orodij za lažje prepoznavanje teh sposobnosti.

5.5.1 Bolj se je treba zavzemati za zagotavljanje možnosti za opravljanje prakse ter za vajeniška mesta za študente in brezposelne ter te možnosti spodbujati.

5.5.2 Razvoj podjetniškega okvira za ustanavljanje novih podjetij (pri čemer velika podjetja inovatorjem nudijo podporo, mentorstvo in tržne priložnosti) bi lahko uporabili za to, da bi na trg uvajali prijavljene, a še neopažene patente. Pri razvijanju delovnih odnosov in spodbujanju optimalnega delovnega okolja je treba razmisliti o ukrepih za spodbujanje odborov za socialni dialog in socialnih partnerjev, da pripravijo ocene učinka v zvezi s strategijo zaposlovanja EU in strategijo Evropa 2020 oziroma prispevajo k tem ocenam učinka.

5.6 Za utemeljitev naložb je treba opraviti **oceno dolgoročnih ciljev evropskih projektov**. V ta namen bi lahko razmislili o trajnosti projektov, trženju uspešnih rezultatov in razvoju na podlagi teh rezultatov v korist širše družbe.

5.6.1 To bi lahko vključevalo uporabo **medgeneracijskih in medsektorskih projektov**, med drugim grozdov, da bi združevali izkušnje in nove zamisli ter izmenjevali nova znanja, obrtniške sposobnosti in znanja ter s pomočjo mentorjev oz. tutorjev skupno uporabljali mreže. Spodbujanje okolju prijaznih podjetnikov, ki se zavedajo izzivov podnebnihih sprememb ter omejenosti virov energije in fosilnih goriv, bo pri projektih trajnostnega gospodarstva opozorilo na varovanje okolja.

5.7 **Spodbujanje pobud Skupnosti in aktivnega državljanstva** za podporo evropsko usmerjenim projektom, ki koristijo skupnosti, in/ali projektov, ki jih je skupnost sprožila. Pri tem je treba upoštevati raznolikost in še posebej ranljive skupnosti ter to povezati z prostovoljnim evropskim mehanizmom certificiranja za družbeno odgovornost podjetij (DOP) in z možnostjo revizij pobud Skupnosti.

5.8 Odločna zavezanost izvajanju ukrepov je ključna za podpiranje spodbujajočega okolja za podjetnike, ki želijo ustanoviti podjetje. 98 % vseh podjetij v EU so mala in srednje velika podjetja; dolgo tradicijo MSP v okviru EU je treba ohraniti in izboljšati⁽¹¹⁾:

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF, Španija.

⁽¹⁰⁾ www.european-microfinance.org: primeri projektov skupnosti in socialnega vključenja, ki temeljijo na podjetništvu.

⁽¹¹⁾ MSP pogosto veljajo za največjo skupino podjetnikov, priporočila za podporo njihove rasti pa so že večkrat podali Evropska konfederacija sindikatov (ETUC) in Evropsko združenje obrti ter malih in srednje velikih podjetij (UEAPME) ter EESO v številnih mnenjih.

- **Akt za mala podjetja v Evropi in načelo „najprej pomisli na male“** še vedno zahtevata odločno zavezanost v številnih državah članicah, ki še zdaleč ne dosega ravni, potrebne v krizi. Treba je zagotoviti boljši dostop MSP do projektov in javnih naročil EU in udeležbo MSP v njih, saj odprti trgi podpirajo rast podjetnikov. Podpore za interaktivna okolja je mogoče ustvariti s pomočjo inkubatorjev, grozdov, znanstvenih in tehnoloških parkov ter partnerstev z univerzami. To bi lahko obsegalo tudi „univerzalno okence“ EU („vse na enem mestu“), ki bi bilo vir informacij za podjetnike iz vseh sektorjev.
 - Treba je razmisliti o vzpostavitvi **socialne varnostne mreže** za samozaposlene, ki bo upoštevala posebnosti vodenja podjetij, zlasti v zvezi z materinstvom, otroškim varstvom in zapiranjem podjetij.
 - **Sprejetje statuta evropske družbe za MSP v Svetu**, da bi tako podprli projekt enotnega trga in MSP olajšali čezmejno poslovanje. Ta projekt, ki je nastal na pobudo EESO, ustvarja evropsko identiteto za nove podjetnike.
 - **Močnejše ozaveščanje o programu Erasmus za mlade podjetnike in večja podpora zanj** ⁽¹²⁾: Treba je najti rešitve za pridobitev večjega števila gostiteljskih podjetij in priznati njihov prispevek, da bo dosežen dejanski učinek. To bi bilo med drugim mogoče doseči s podeljevanjem nagrade za evropske podjetnike in evropske blagovne znamke ali z udeležbo v odmevnih dogodkih. Izkazi o sposobnostih podjetnikov so v primerjavi z izkazi za delavce redki, zato njihov prispevek družbi ostaja nepriznan.
- 5.9 **Treba je uporabljati strokovno znanje s pomočjo platforme za posvetovanje z akterji** o izboljšanju evropskega duha in kulture „ustvarjalnosti in inovativnosti“. Spodbujanje sodelovanja med akterji bi lahko prineslo usklajena in medsektorska politična priporočila na področjih, kot so izboljšanje odnosov med univerzami in industrijo, inovacijska dejavnost za komercialne in nekomercialne namene, mobilnost raziskovalcev, uporaba strukturnih skladov, globalni primeri dobre prakse

in oblikovanje okvira za obravnavo nujnih vprašanj. Civilni dialog za lažje spodbujanje podjetniškega duha na regionalni ravni lahko podpre evropski podjetniški profil, primeren za 21. stoletje.

5.10 **Spodbujanje nove kulture prek medijev s pomočjo mreže ambasadorjev in vzornikov**. Treba je spodbujati kulturo, ki prepozna podjetniško mišljenje in podpira pobude za ustanavljanje novih podjetij in za rastoča podjetja, podjetnike na področju socialne ekonomije, inovacijsko dejavnost v javnem sektorju, ustvarjalnost na delovnem mestu, načrtovanje nasledstva in udeležbo delavcev. Nova kultura podjetništva v Evropi potrebuje vodstvo in angažiranost predstavnikov ali „ambasadorjev“.

6. Kriza je gonilo, ki bo Evropo spodbodlo, da ne bo le prepoznala potenciala svojih državljanov, temveč bo v njih tudi spodbujala podjetniški duh in podjetniški način razmišljanja.

6.1 To ne bo edina kriza, s katero se bo soočila Evropa. Da bo Evropa pripravljena na prihodnje izzive, bo treba ustvariti zagon na podlagi desetih temeljnih kamnov kot mehanizem za razvoj, ki ga bodo dopolnjevali naslednji ukrepi:

- akcijski načrt;
- delovna skupina za evropsko podjetništvo;
- platforma akterjev;
- evropski vrh in vrh G20 o podjetništvu;
- pobuda inovativnost v Evropi (strategija Evropa 2020).

6.1.1 EESO bi lahko te zamisli v bližnji prihodnosti razvil skupaj z akterji.

V Bruslju, 15. septembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Evropska komisija, GD za podjetništvo, program Erasmus za mlade podjetnike.